

Nr 367.

Av herr **Sköldén** och herr **Gustavson, John**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

I proposition nr 265 har Kungl. Maj:t framlagt förslag i anledning av ungdomsarbetslösheten med hemställan om vissa anslag. Propositionen grundas i huvudsak på av tillkallade sakkunniga framlagt betänkande.

De sakkunnigas utredning visar, att ungdomsarbetslösheten nått en omfattning, som måste betecknas som i hög grad oroande. Det framgår nämligen, att i runt tal 57,000 personer, motsvarande omkring $\frac{1}{3}$ av samtliga anmälda arbetslösa, äro att hänföra till åldersgrupperna 16—25 år. Innebörden härav är, att en synnerligen stor del av ungdomen är berövad möjligheten att erhålla yrkesutbildning och arbetsvana då den befinner sig i den ålder, som i detta avseende är grundläggande för hela livet. Vad än orsakerna härtill må vara, måste man säga sig, att det är ett missförhållande av ödesdiger betydelse icke blott för ungdomarna själva utan även för samhället.

Det är av stor betydelse, att alla möjligheter till beredande av sysselsättning med nyttigt arbete åt dessa ungdomsskaror grundligt undersökas. Icke minst viktigt är, att möjligheter till utbildning för framtida försörjning beredas. Om den nya generationens bästa utbildningsår förnötas i sysslolöshet, kan man icke vänta sig något gott resultat för framtiden.

Det framgår av utredningen, att ungdomsarbetslösheten är procentuellt större på landsbygden än i städerna. Även om detta till avsevärd del sammanhänger med det förhållandet, att särskilt i större städer relativt goda anställningsmöjligheter finnas för ungdomen under en viss övergångsperiod, måste dock denna fördelning rikta uppmärksamheten på de outnyttjade utbildningsmöjligheter, som förefinnas på landsbygden och således främst vid jordbruket. Frågan om bidrag till utbildning av arbetslös ungdom inom jordbruket har diskuterats av de sakkunniga, som dock icke ansett sig böra framlägga förslag härom. Av de myndigheter, vilka yttrat sig över betänkandet, har särskilt statens egnahemsstyrelse, som torde få anses sitta inne med speciella kvalifikationer på området, likväl oförbehållsamt tillstyrkt den ifrågasatta hjälpformen och även framlagt förslag till dess praktiska utformande. Enligt egnahemsstyrelsens förslag skulle arbetslösa liksom innehavare av jordbruk eller trädgårdsbruk, som ville komma i fråga göra anmälan därom till hemkommunens arbetslöshetskommitté eller, där sådan icke vore utsedd till kommunalnämnden eller annat motsvarande kommunalorgan, som jämväl borde av eget initiativ verka för utplaceringen. Såväl arbetssökandens som jordbrukarens lämplighet prövades efter undersökningar därom. I första hand torde såsom mera förtrogna med jordbrukets förhållanden uttagas arbetslösa från landsbygden. Dessas ålder borde icke understiga 16 år och ej heller

överstiga 25 år vid uttagandet. Måhända borde under första anslagsåret, tills någon större erfarenhet vunnits, företrädesvis jordbruk utan lönearbetare tagas i anspråk. Arbetsgivare, som vanligen anlidade annans arbetskraft, torde, där ifrågasatta begränsning icke ansåges erforderlig, förbinda sig att under anställningstiden icke inskränka den lejda arbetskraften. Anställningskontrakt skulle upprättas.

Tiden för anställningen torde bestämmas för varje särskilt fall och i regel icke understiga sex månader.

Hänvisningsförfarandet borde kunna tillämpas. För den, som utan att giltig orsak kunde anses föreligga, slutade före anställningstidens utgång, borde vidare understöd kunna indragas.

Hos arbetsgivaren skulle vederbörande åtnjuta kost och logi ävensom möjligen tvätt, som kunde anses böra ingå i naturaunderhållet. Den kontanta lönen torde sättas till 20 à 30 kronor i månaden — det lägre beloppet till de yngre — vilken avlöning för närvarande i regel utginge till elever vid jordbruket. Den utbetalades av vederbörande kommunalorgan i efterskott månadsvis till den anställde. För att icke hänsynen till kommunens ekonomiska uppoffringar skulle verka hämmande på intresset för arbetsförmedlingen kunde ifrågasättas, om icke bidraget till kontantlönen borde helt utgå av statsmedel.

Egnahemsstyrelsen framhåller, att ett genomförande av detta förslag skulle för statsverkets del innebära en årskostnad av högst 360 kronor för varje placerad person, vilket belopp avsevärt understege den kostnad per elev, varmed de sakkunniga räknade vid kursverksamhet, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten.

Det rör sig alltså här om en billig hjälpform samtidigt som de unga erhålla en värdefull utbildning och få vänja sig vid ordnat arbete. Vad de sakkunniga anfört om att de i vanlig ordning anställda arbetarna skulle kunna komma att utträngas och den allmänna lönestandarden inom jordbruket pressas ned torde närmast vara att hänföra till teoretiska spekulationer och bör icke få utgöra hinder för ett realiserande av förslaget. Såsom egnahemsstyrelsen anfört synas i stället de egentliga svårigheterna för en omfattande jordbruksanställning av arbetslös ungdom ligga i att vinna jordbrukarnas och trädgårdsägarnas medverkan, enär de ungas arbetstillskott allmänt torde anses ej uppväga kostnaderna och besvären för omhändertagandet. I likhet med egnahemsstyrelsen hålla vi emellertid före, att åtskilliga jordbrukare av socialt intresse och medborgerlig ansvarskänsla skola ställa sig välvilliga i samhällskampen mot arbetslöshetens fördärvbringande utbredning bland ungdomen ävensom att det närmast torde vara otillräckligheten av kontanta inkomster för jordbrukarna, som icke tillåta anlita det av nödig lejd arbetskraft. Särskilt bland det stora antalet jordbruk med 5—15 hektar åkerjord torde av denna anledning i regel lönearbetare helt saknas och innehavarens familjemedlemmar nödgas bära en över hövan stor arbetsbörda.

Beträffande i propositionen framlagda förslag om kursverksamhet för unga arbetslösa vilja vi i anslutning till tanken på att medelst statsbidrag bereda ungdomen sysselsättning och utbildning inom jordbruket föreslå anordnandet

av mjölkningkurser för arbetslös ungdom. Dylig utbildning skulle i hög grad underlätta för de arbetslösa att vinna fast anställning med efter jordbrukets förhållanden förmånlig avlöning. Det framgår av socialstyrelsens senaste redogörelse för arbetsmarknaden, att en avsevärt ökad efterfrågan på vissa slag av arbetskraft förefinnes inom jordbruket i södra och mellersta delarna av landet. Denna efterfrågan avser huvudsakligen yngre, ogifta och mjölkningsskunniga drängar ävensom bl. a. mjölkerskor. Behovet av dylig arbetskraft kunde flerstädes icke tillgodoses.

Bristen på mjölkningsskunnig arbetskraft vid jordbruket är som bekant icke tillfällig utan ganska allmänt förekommande. Genom utbildning för dyligt arbete skulle många kunna erhålla stadigvarande sysselsättning, och det synes därför vara lämpligt och ändamålsenligt att Kungl. Maj:ts förslag till kursverksamhet för arbetslös ungdom utvidgas till att även omfatta utbildning i mjölkning. Kurserna borde omfatta såväl hand- som maskinmjölkning och förläggas till härför lämpade större gårdar. Departementschefen har i annat sammanhang (sid. 31 i prop.) uttalat, att det skulle vara en bestämd vinst, om hjälpåtgärderna i fråga om ungdomsarbetslösheten kunde omhänderhavas av länsorgan, vilkas främsta uppgift borde vara att taga initiativ till anordningar för att bereda de unga arbetslösa sysselsättning och utbildning samt förmedla samarbete med de organisationer, inom vilkas verksamhetsområden arbetsobjekten befinna sig. I detta fall torde även utan de ifrågasatta länsorganen samarbete kunna åvägbringas mellan det centrala arbetslöshetsorganet och sakkunniga organisationer i länen, nämligen hushållningssällskapen. Dessa skulle helt säkert kunna åtaga sig att inom sina respektive områden organisera mjölkningkurser under arbetslöshetskommissionens överinseende, om erforderliga medel ställas till förfogande av arbetslöshetsanslagen.

Det av oss här förordade förslaget om beredande av arbetslös ungdom sysselsättning och utbildning inom jordbruket skulle enligt egnahemsstyrelsens ovan återgivna beräkning medföra en årskostnad av högst 360 kr. för varje placerad person. Om exempelvis 1,000 unga arbetslösa erhöles sådan anställning, skulle detta alltså draga en kostnad av sammanlagt högst 360,000 kr. för nästa budgetår. Vad angår de av oss föreslagna mjölkningkurserna kan någon antaglig beräkning knappast göras utan närmare undersökning, men vi vilja här föreslå, att ett anslag å förslagsvis 50,000 kr. ställes till förfogande för detta ändamål, att användas enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t bör äga rätt att utfärda.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen av de medel, som komma att anslås till särskilda åtgärder mot ungdomsarbetslösheten enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 265, ett förslagsanslag av 360,000 kr. måtte anvisas såsom statsbidrag till beredande av arbetslös ungdom sysselsättning och utbildning inom jordbruket i huvudsaklig överensstämmelse med av statens egnahemsstyrelse framlagt förslag,

samt att för utbildningskurser i mjölkning för arbetslös ungdom måtte av samma medel anvisas ett förslagsanslag av 50,000 kr. att användas enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser.

Stockholm den 8 maj 1934.

K. I. Sköldén.

John Gustavson.
